

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.006.06.2023

Pani
Katarzyna Noworzyń
Dyrektor
III Liceum Ogólnokształcącego
im. Adama Mickiewicza
w Katowicach
ul. Mickiewicza 11
40-092 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/076 – Pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	III Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Katowicach ¹ ul. Mickiewicza 11, 40-092 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Noworzyń (poprzednio Piotrowska), Dyrektor Szkoły od 29 czerwca 2018 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez szkoły pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do zakończenia czynności kontrolnych) ³ , z wykorzystaniem dokumentów sprzed tego okresu, istotnych dla kontrolowanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler/Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Beata Olejnik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/82/2023 z 12 kwietnia 2023 r.2. Katarzyna Koziół, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/103/2023 z 26 kwietnia 2023 r.3. Jerzy Horodecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/104/2023 z 26 kwietnia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej zwane: Szkołą, jednostką kontrolowaną, III LO lub Liceum.

² Dalej zwana: Dyrektorem lub kierownikiem jednostki.

³ Okres objęty kontrolą obejmuje lata szkolne 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła stworzyła warunki do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzicom, a także pracującym w niej nauczycielom. Podstawową przyczyną objęcia pomocą były - zgłaszane przez samych uczniów, ale także rodziców i nauczycieli - problemy i potrzeba wsparcia, które związane były z objawami depresji, stresem, atakami paniki, brakiem motywacji do nauki. W najtrudniejszych przypadkach pomoc miała charakter interwencji kryzysowej. W mniejszym zakresie potrzebę tę generowały orzeczenia i opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej dostarczane do Szkoły.

Dostępność do świadczonej w Szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej była ograniczona dla osób z niepełnosprawnością ruchową z uwagi na istniejące bariery architektoniczne. Ograniczenia te niwelowano poprzez zapewnienie transportu schodolazem, a tam gdzie nie było to możliwe zapewniano wsparcie osoby trzeciej (konserwatora lub woźnego).

W okresie objętym kontrolą liczba uczniów Szkoły wzrastała i w roku szkolnym 2022/2023 wynosiła 780 uczniów. Średnia liczba uczniów w oddziale wynosiła 35 uczniów, a w najliczniejszych, realizujących program matury międzynarodowej było to aż 49 uczniów w oddziale⁶. Zespół specjalistów pomocy psychologiczno-pedagogicznej stanowił psycholog (wymiar jego zatrudnienia wzrósł z ½ etatu do jednego etatu w roku 2022/2023) i pedagog (jeden etat). W godzinach ponadwymiarowych pedagog – posiadający odpowiednie kwalifikacje – realizował zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego. Zajęcia rewalidacyjne prowadzone były przez - posiadających kwalifikacje surdopedagoga – nauczyciela przedmiotowego (geografii).

Specjaliści szkolni udzielali na bieżąco porad i konsultacji zarówno dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Prowadzili zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się i liczne warsztaty. W Szkole w szerokim zakresie prowadzone były działania profilaktyczne. Współpracowano w tym zakresie m.in. z Śląskim Centrum Profilaktyki i Psychoedukacji czy Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym „Metis”. Zajęcia specjalistyczne (za wyjątkiem zajęć rewalidacyjnych) dla uczniów z orzeczeniami i opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej nie zostały ustalone w Szkole wymiarem godzin dla danego ucznia. Udział uczniów w tych zajęciach był pozostawiony ich potrzebom i możliwościom czasowym. W wielu przypadkach rodzice uczniów oraz pełnoletni uczniowie rezygnowali z oferowanych przez Szkołę zajęć zalecanych w dokumentach poradni. Spośród 11 uczniów z orzeczeniami poradni, w zalecanych specjalistycznych zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczestniczyło w szkole tylko trzech.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Problem ten dotyczył zwłaszcza dwóch pierwszych lat nauki, gdyż w kolejnych nauka odbywała się w kilkunastoosobowych grupach przedmiotowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja przez szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z treścią Statutu⁷ oraz § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁸, za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole odpowiadał jej Dyrektor. W tym zakresie do jego obowiązków należało w szczególności: ustalanie dla uczniów form, sposobów i okresów udzielania im pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wymiaru godzin i form tej pomocy oraz informowanie o tym fakcie opiekunów prawnych uczniów; organizowanie wspomaganie szkoły w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej polegające na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁹ Dyrektor odpowiadał również za realizację zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego¹⁰.

(akta kontroli str. 74-75, 135-136, 164-165, 212-213)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą ona oraz specjaliści szkolni, organizując pomoc psychologiczno-pedagogiczną, borykali się przede wszystkim z wypracowaniem nowych sposobów realizacji tej pomocy w ramach komunikacji zdalnej wymuszonej okresem pandemii, a co za tym idzie, brakiem możliwości przeprowadzenia pełnej diagnozy; mieli utrudniony dostęp do dokumentacji będącej w posiadaniu rodziców dzieci wymagających pomocy, a także mieli problemy z pozyskiwaniem dokumentów z poradni psychologiczno-pedagogicznych.

(akta kontroli str. 385)

1.1 Zgodnie z *Regulaminem pracy zespołu ds. udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w III Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Katowicach*¹¹ Dyrektor powoływał zespół ds. udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W skład Zespołu wchodził wychowawcy, nauczyciele, pedagog/psycholog szkolny lub inni specjaliści zatrudnieni w szkole. Zadaniem Zespołu było ustalenie dla ucznia formy, sposobów i okresu udzielania pomocy oraz wymiaru godzin, w którym będą realizowane poszczególne formy oraz poinformowanie o tym rodziców uczniów na piśmie. Udzielanie pomocy koordynował wychowawca, a w szczególnych przypadkach pedagog/psycholog szkolny. Do zadań Zespołu należało m.in. planowanie i koordynowanie udzielonej pomocy uczniowi, opracowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego¹², po dokonaniu wstępnej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

(akta kontroli str. 387, 1085)

Zasady organizacji i udzielania różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, okres ich udzielania oraz wymiar czasu określono w *Procedurze organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w III Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Katowicach*¹³. W Procedurze tej wskazano również zasady udzielania pomocy rodzicom i nauczycielom. Jako formy udzielanej pomocy

⁷ § 21 tego dokumentu.

⁸ Dz. U. z 2020 r., poz. 1280, ze zm. Dalej zwane: rozporządzeniem MEN ws. PPP.

⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 900.

¹⁰ § 21 pkt 3 ppkt 23, 24 i 25 Statutu.

¹¹ Obowiązującym od 15 lutego 2018 r.

¹² Dalej: IPET.

¹³ Obowiązującej od 15 lutego 2018 r.

wskazano: bieżącą współpracę z uczniami oraz w formie: klas terapeutycznych, zajęć rozwijających uzdolnienia, zajęć dydaktyczno-wychowawczych, zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym, warsztatów, porad i konsultacji.

Zgodnie z ww. Procedurą porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia prowadzone powinny być przez nauczycieli i specjalistów, którzy rozpoznając indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne prowadzili obserwację pedagogiczną mającą na celu rozpoznanie u uczniów trudności w uczeniu się i szczególnych uzdolnień.

(akta kontroli str. 298-325,1085)

Zasady współpracy pomocy psychologiczno-pedagogicznej z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, zostały określone w § 36 statutu: *Organizacja współdziałania szkoły z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży*. Ponadto warunki współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 1 w Katowicach¹⁴ były ustalone w latach szkolnych 2021/22 oraz 2022/23 poprzez pisemne porozumienie. W roku 2020/21 warunki współpracy ustalono ustnie.

Szkoła współpracowała z poniższymi instytucjami:

Śląskie Centrum Profilaktyki i Psychoedukacji - współpraca polegała na pomocy w realizowaniu Szkolnego Programu Profilaktycznego w formie warsztatów dla uczniów i rodziców. W 2020 r. - przeprowadzenie zajęć profilaktycznych dla uczniów: *Smak życia czyli debata o dopalaczach* – 8,9, październik 2020 rok: klasy 1 i 2. W 2022 r. - przeprowadzenie zajęć profilaktycznych dla uczniów: *Smak życia czyli debata o dopalaczach* – 28 październik 2022 rok: klasy 1 oraz zajęć profilaktycznych *Ars jak dbać o miłość* 28,29 październik 2022, klasy drugie. W 2023 r. - zajęcia edukacyjne dla rodziców: *Narkotyki i nastolatki*.

Instytut Profilaktyki Zintegrowanej (IPZ) - współpraca polegała na przeprowadzeniu przez szkołę programu rekomendowanego przez MEiN dla klas pierwszych *Nawigacja w każdą pogodę* opracowanego przez IPZ, otrzymanie certyfikatu, rok szkolny 2021/2022 oraz przeprowadzenie przez YAQ Projekt – Pracownię Rozwoju Społecznego zajęć w rekomendowanego programu profilaktyki zintegrowanej opracowanego przez IPZ *Archipelag skarbów* dla klas pierwszych uczniowie i rodzice, rok szkolny 2022/2023.

Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” w Katowicach - współpraca polegała na pomocy w sytuacjach kryzysowych, rozwijaniu kompetencji wychowawczych – psychoedukacji, szkoleń dla nauczycieli i rodziców, konsultacji specjalistycznych, interwencji kryzysowych - w miarę potrzeb, np. po śmierci samobójczej ucznia w roku 2021: przeprowadzono konferencję szkoleniowo-wspierającą dla Rady Pedagogicznej, przeprowadzono spotkania dla rodziców uczniów szkoły oraz wielokrotne konsultacje specjalistów Metisu z dyrektorem, pedagogiem i psychologiem oraz nauczycielami na temat podejmowanych działań względem społeczności szkolnej. Ponadto po sytuacji kryzysowej – groźbie zagrożenia życia w lutym roku 2023 r. przeprowadzono konferencję szkoleniowo-wspierającą dla Rady Pedagogicznej, indywidualne konsultacje specjalistów Metisu z dyrektorem, psychologiem i pedagogiem oraz wychowawcą. Ponadto udział pracowników Szkoły (w tym: psycholog, pedagog) w konferencjach i szkoleniach organizowanych przez Metis: (ok. 12 razy), a także współpraca z doradcą

¹⁴ Dalej zwana: PPP 1.

metodycznym pedagogów i psychologów szkolnych poprzez otrzymywanie materiałów szkoleniowo-edukacyjnych i ofert szkoleń (materiały przychodziły średnio raz w tygodniu), konsultacje telefoniczne i mailowe z doradcą w sprawach trudności szkolnych (wg potrzeb, średnio trzy razy w roku).

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Katowicach (PPP 1) – współpraca prowadzona była w trakcie interwencji kryzysowych – np. po śmierci samobójczej ucznia w 2021 r. i polegała na specjalnych konsultacjach i spotkaniach o charakterze terapeutycznym dla uczniów Szkoły oraz po sytuacji kryzysowych – np. po groźbie zagrożenia życia w roku 2023 r. uruchomiono specjalne konsultacje dla uczniów Szkoły i przeprowadzono zajęcia z klasą będącą w kryzysie. Także współpraca przy profilaktyce zachowań trudnych i krytycznego myślenia w formie przeprowadzenia zajęć dla uczniów na terenie Szkoły (każda klasa druga w 2023 r.), udział w szkoleniach i konsultacjach w formie grupy wsparcia dla psychologów i pedagogów prowadzonych przez pracowników Poradni (raz w roku szkolnym 2022/2023), w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego w celu diagnozy uczniów i sytuacji wychowawczej, diagnozy specyficznych trudności w nauce, problemów z funkcjonowaniem społeczno-emocjonalnym (11 razy w ciągu trzech lat), terapia uczniów i wsparcie dla rodzin – wielokrotnie podczas konsultacji z uczniami i rodzicami wskazywano PPP nr 1 jako miejsce nr 1, gdzie mogą otrzymać pomoc (ok. 20 razy proponowano w każdym z lat szkolnych).

Specjalistyczna Poradnia Rodzinna w Katowicach – współpraca polegająca na wskazywaniu uczniom i rodzicom możliwości podjęcia psychoterapii i mediacji rodzin w poradni, pomoc w organizacji pierwszej wizyty (około 20 razy w ciągu roku). W tym przypadku, jako problem Szkoła wskazała, że czasem trzeba było długo czekać na termin pierwszego spotkania.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (zgodnie z miejscem zamieszkania ucznia) - współpraca polegająca na konsultacjach i poradnictwie specjalistycznym współpraca w ramach „Niebieskiej Karty” i rodzin zastępczych - dotyczy czterech uczniów Szkoły.

Komenda Miejska Policji – Wydział Prewencji oraz Komisariatem VI- dzielnicowym - współpraca polegająca na pomocy prawnej, zwłaszcza w zakresie prawa rodzinnego, wsparcie w przypadku interwencji, pomoc w realizowaniu Szkolnego Programu Profilaktycznego (prelekcje w marcu 2023 r.).

(akta kontroli, str. 974-975, 986-989, 1014-1018)

W szkole opracowano również *Procedury postępowania z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, uczniem o specjalnych potrzebach wychowawczych i z uczniem zdolnym*¹⁵. Procedura dotyczyła grupy uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i wychowawczych, tj. grupy, która nie może podolać wymaganiom powszechnie obowiązującego programu edukacyjnego. SPEIW dotyczył uczniów m.in. z orzeczoną niepełnosprawnością, z orzeczoną niedostosowaniem społecznym, mających zaburzenia zachowania lub emocji, ze szczególnymi uzdolnieniami, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z deficytami kompetencji i zaburzeniami sprawności językowych, z chorobą przewlekłą. Celem SPEIW było określenie spektrum działań wobec uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, wychowawczych i uczniów zdolnych. Osobami odpowiedzialnymi za SPEIW byli: Dyrektor, nauczyciele i pedagog szkolny. SPEIW zawierała również zasady współpracy z rodzicami, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Poradnią Specjalistyczną oraz innymi specjalistami zajmującymi się młodzieżą.

(akta kontroli str. 260-269, 1085)

¹⁵ Obowiązująca od 15 lutego 2018 r. Dalej zwana: SPEIW.

1.2 W okresie objętym kontrolą, Dyrektor Szkoły, zgodnie z § 6 ust. 6 rozporządzenia MEiN ws. PPP, mając na względzie poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, podejmowała działania wspomagające. Działania te polegały na: podnoszeniu kwalifikacji zawodowych pedagoga szkolnego¹⁶; włączeniu Szkoły do miejskiego projektu profilaktycznego pn. *Razem różniej*¹⁷; udostępnieniu strony internetowej¹⁸, założonej przez uczniów wspólnie z psychologiem, na której publikowano materiały edukacyjne przygotowywane przez psychologa i uczniów; zatrudnieniu psychologa¹⁹; umożliwianiu nauczycielom zdobywania wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii i psychoterapii poprzez udział w szkoleniach i konferencjach; pomocy społeczności szkolnej w radzeniu sobie w sytuacji kryzysowej, jaką była śmierć samobójcza jednego z uczniów w roku szkolnym 2020/2021; przeprowadzeniu wśród uczniów profesjonalnych testów psychologicznych z zakresu samooceny i następnie ich przeanalizowaniu. Testy te: Skala samooceny SES Rosenberga oraz test R-UCLA były użyte do badań wewnętrznych uczniów w okresie kwiecień - maj 2022 r. Miały one na celu zbadanie wpływu pandemii na samoocenę i poczucie samotności podczas izolacji - jakie są czynniki chroniące samoocenę uczniów. Wyniki zostały opracowane w formie prezentacji, a wyniki posłużyły do analizy czynników chroniących i ryzyka. Sformułowano wnioski, jakie są zasoby społeczne i osobowościowe uczniów i jak należy wzmacniać odporność psychiczną uczniów, które przedstawiono następnie nauczycielom na konferencji Rady Pedagogicznej w sierpniu 2022r. oraz rodzicom na zebraniach we wrześniu 2022 r.

W kolejnym roku szkolnym 2022-23 wyniki te poddano analizie statystycznej w celu zbadania, jak bardzo wybrane czynniki chroniące samoocenę uczniów są istotne (jaki mają wpływ). Założono, że wzmacnianie silnych czynników wpływających na samopoczucie młodych ludzi pomoże im lepiej poradzić sobie w sytuacji trudnej, w przypadku kolejnej epidemii lub innej ekstremalnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz przejścia na nauczanie *online*. Badania pokazały, że do silnych czynników należą: możliwość porozmawiania z dorosłymi, posiadanie autorytetu oraz posiadanie przyjaciela. Na podstawie tych badań opracowano wnioski, które przekazano nauczycielom 2 lutego 2023 r. na konferencji plenarnej oraz rodzicom w tym samym dniu na zebraniach, w celu usprawnienia pracy wychowawczej i pomocy rodzicom w lepszym budowaniu relacji z dzieckiem.

(akta kontroli str. 395-401, 404-507)

1.3 W okresie objętym kontrolą nauczycielom, wychowawcom i specjalistom szkolnym udostępniano materiały i szkolenia przygotowane przez MEiN, pomagające wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Dyrektor wyjaśniła, że (...) *Szczególnie często wykorzystywano: Serię: One są wśród nas, Dziecko z depresją, Dziecko z ADHD, Dziecko z zaburzeniami odżywiania, Dziecko z autyzmem i zespołem Aspergera, Dziecko z zaburzeniami lękowymi, Dziecko z zaburzeniami tikowymi, Dziecko z zaburzeniami psychotycznymi*, które, jak dalej wyjaśniła, wykorzystywano wielokrotnie, każdorazowo przy przyjęciu ucznia z daną niepełnosprawnością i podczas diagnozowania i w przygotowaniu do rozmowy z rodzicem i nauczycielem. Ponadto, jak dalej wyjaśniła Dyrektor, w Szkole wykorzystywano *Poradnik dla nauczycieli i rodziców pt. „Rola pracowników oświaty w promocji zdrowia psychicznego i w zapobieganiu zachowaniom autodestrukcyjnym u młodzieży”. Z innych pozycji szkoleniowych, wykorzystywanych w Szkole przez*

¹⁶ W latach 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 – pedagog szkolny miał możliwość uzupełnienia swoich kwalifikacji na studiach magisterskich z psychologii na Uniwersytecie SWPS.

¹⁷ W latach 2020/2021 i 2021/2022.

¹⁸ www.micek-psychologicznie.info,

¹⁹ W roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 psychologa zatrudniano w wymiarze ½ etatu, a w roku szkolnym 2022/2023 psychologa zatrudniano na cały etat.

kadrę, w szkole, na komputerach: w pokoju nauczycielskim i w gabinecie pedagoga/psychologa oraz w bibliotece zapewniono dostęp do platformy Specjalistyczno-Doradczej, a informacje o miejscach udostępniania i link do tej platformy umieszczono na tablicy ogłoszeń w pokoju nauczycielskim oraz gabinecie pedagoga/psychologa.

(akta kontroli str. 402-403)

1.4 Pedagog i psycholog posiadali do dyspozycji zestaw komputerowy²⁰ z drukarką, a ich pracę wspomagały: internetowa platforma specjalistyczno-doradcza udostępniana w ramach *Programu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli*²¹ oraz aplikacje Microsoft Teams (od II kwartału 2020 r.) i portal edukacyjny Librus. Wykazy osób, którym udzielono pomocy i oczekujących, podobnie jak dokumentacja pedagoga, pedagoga i pedagoga specjalnego, były prowadzone w postaci papierowej.

(akta kontroli str. 358-359, 403)

1.5 W okresie objętym kontrolą w Szkole nie były przeprowadzane audyty lub kontrole Kuratorium Oświaty i MEiN w obszarach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nie wpływały również skargi rodziców, dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych, które dotyczyły udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez Szkołę.

(akta kontroli str. 243-244, 369, 371-381)

1.6 Wg danych z SIO²² liczba uczniów w Szkole, wg stanu na 30 września, w okresie objętym kontrolą wynosiła: w roku szkolnym 2020/2021 – 759 uczniów; w roku szkolnym 2021/2022 – 776 uczniów; w roku szkolnym 2022/2023 – 780 uczniów. Średnia liczebność oddziału w ww. okresie wynosiła: w roku szkolnym 2020/2021 – 34 uczniów, przy czym minimalna liczba uczniów w oddziale wyniosła 26 osób, a maksymalna - 45 osób. W roku szkolnym 2021/2022 średnio w oddziale było 35 uczniów, przy czym najliczniejszy oddział liczył 47 uczniów, a najmniej liczny – 26. W roku szkolnym 2022/2023 – średnio w oddziale było 35 uczniów, przy czym najliczniejsza klasa liczyła 49 uczniów, a najmniej liczna 23. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *Liczebność klas najliczniejszych (powyżej 40 uczniów) dotyczy tylko 1-2 oddziałów rocznie i są to oddziały międzynarodowe realizujące program matury międzynarodowej (IB Diploma Programme), w których [na dalszym etapie – po dwóch latach] nauka odbywa się w kilkunastoosobowych grupach przedmiotowych, co wynika ze specyfiki programu.*

(akta kontroli str. 243, 255-256, 1034-1037)

2. Zatrudnieni w Szkole psycholog, pedagog szkolny i pedagog specjalny posiadali kwalifikacje wymagane na zajmowanych stanowiskach i zgodne z określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²³.

(akta kontroli str. 11-13, 19, 30, 50-53)

2.1, 2.2. W Szkole, w okresie objętym kontrolą zatrudnionych było w roku szkolnym 2020/2021 – 65 nauczycieli, w tym: 22 (tj. 33,8%) wychowawców, w roku 2021/2022 – 64 nauczycieli, w tym 22 (34,4%) wychowawców oraz w roku 2022/2023 – 62 nauczycieli, w tym 21 (33,9%) wychowawców.

²⁰ Zestaw komputerowy stanowiły: sześćioletnia jednostka centralna, dwuletni monitor i czteroletnia drukarka.

²¹ <https://pwpp.uksw.edu.pl>

²² Dane uzyskane przez Szkołę z MEiN, wg stanów bazy danych systemu informacji oświatowej, wykorzystywanych do naliczania części oświatowej subwencji ogólnej, wg bazy danych: na rok szkolny 2020/2021 – data bazy danych - 21 marzec 2021 r., na rok szkolny 2021/2022 – data bazy danych - 6 luty 2022 r., na rok szkolny 2022/2023 – data bazy danych - 13 luty 2023 r.

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.; dalej zwane: *rozporządzeniem ws. kwalifikacji.*

W kontrolowanym okresie w Szkole zatrudnieni byli specjaliści pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- w latach 2020/2021 i 2021/2022 dwóch specjalistów (tj. 3,1% ogółu nauczycieli), w tym psycholog na pół etatu kalkulacyjnego, tj. 11 godzin tygodniowo oraz pedagog na jeden etat kalkulacyjny – 22 godziny.
- w roku 2022/2023 dwóch specjalistów (3,2% ogółu nauczycieli), w tym psycholog i pedagog – każdy z nich na jeden etat kalkulacyjny.

Od września 2022 r. pracującym w Szkole pedagogowi i psychologowi (każdy na cały etat) zostały przypisane godziny etatu pedagoga specjalnego w dodatkowym wymiarze łącznie 0,72 etatu (tj. 16 godzin tygodniowo).

Funkcję doradcy zawodowego – we wszystkich latach objętych kontrolą - pełnił zatrudniony w Szkole pedagog szkolny w ramach nadgodzin (posiadający w tym zakresie wymagane kwalifikacje). Zajęcia rewalidacyjne w roku szkolnym 2020/2021 prowadził nauczyciel przedmiotowy posiadający kwalifikacje surdopedagog²⁴ w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

W roku szkolnym 2021/2022 stanowisko specjalisty rewalidacji zostało wykazane jako wakat.

Dyrektor wyjaśniła: (...) ponieważ nauczyciel, który miałby je realizować, przekraczałby dopuszczalną ilość godzin, tj. 1,5 etatu, stąd zostałyby mu one przydzielone w ramach zastępstw doraźnych. Nie było to jednak konieczne, ponieważ rodzice ucznia zrezygnowali z rewalidacji z dn. 6.10.2020 r.

W roku szkolnym 2022/2023 zajęcia rewalidacyjne zostały ponownie przydzielone, w ramach etatu, nauczycielowi geografii, który posiadał uprawnienia do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych. Zajęcia zostały przydzielone w aneksie, ponieważ dopiero po rozpoczęciu roku szkolnego rodzic przedłożył stosowne dokumenty (orzeczenie wraz z wnioskiem).

(akta kontroli, str. 508-513, 976, 990-996)

2.3 Liczba specjalistów zatrudnionych w szkole od 1 września 2022 r. była zgodna z wprowadzoną do ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela²⁵ standaryzacją zatrudnienia specjalistów szkolnych. Od 1 września 2022 r. – zgodnie z wprowadzonym obowiązkiem – w Szkole na 779 uczniów zatrudnionych było dwóch specjalistów w łącznym wymiarze 2,72 etatu na stanowiskach: psychologa, pedagoga i pedagoga specjalnego, tzn. pedagog na jeden etat - 22/22, pedagog specjalny na 0,36 etatu - 8/22 oraz psycholog na jeden etat - 22/22, i jako pedagog specjalny na 0,36 etatu - 8/22 . Każda ze specjalistek była zatrudniona w wymiarze 1,36 etatu.

Do zadań pedagoga specjalnego należała m.in. współpraca z nauczycielami, wychowawcami, specjalistami oraz uczniami w rekomendowaniu dyrektorowi Szkoły realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły; prowadzeniu badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły.

²⁴ Nauczyciel ukończył kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki uzyskał kwalifikacje z zakresu nauczania i wychowania upośledzonych umysłowo.

²⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 984. Zmiana wprowadzona ustawą z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. po. 1116) - art. 29.

(akta kontroli str. 97, 508, 511-513, 516-519, 621, 625, 976, 991, 993, 996, 1019-1021)

2.4 W okresie objętym kontrolą pedagog szkolny podjął formę kształcenia nadającą kwalifikacje, tj. rozpoczął pięcioletnie jednolite studia magisterskie z psychologii klinicznej na Uniwersytecie Humanistyczno-Społecznym SWPS w październiku 2019 r., w trybie: indywidualny tok nauczania. Ukończył je w kwietniu 2023 r., tj. bieżącego roku szkolnego. Psycholog szkolny nie podjął żadnej formy kształcenia nadającej kwalifikacje. Żaden ze specjalistów nie był w trakcie studiów podyplomowych lub zdobywania dodatkowych kwalifikacji.

Dyrektor wyjaśniła, że *W szkole nie obowiązywały "umowy lojalnościowe" zobowiązujące do zwrotu dofinansowania w przypadku rozwiązania stosunku pracy.*

(akta kontroli str. 976-977, 1002)

3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana młodzieży, rodzicom i nauczycielom była wynikiem rzetelnego rozpoznania potrzeb i została właściwie zaplanowana.

3.1 Nauczyciele, wychowawcy i specjaliści rozpoznawali i diagnozowali indywidualne potrzeby rozwojowe oraz edukacyjne uczniów, a także ich indywidualne możliwości psychofizyczne i czynniki środowiskowe dotyczące uczniów. Stosowali poniższe metody:

1) nauczyciele i wychowawcy:

- Testy diagnostyczne przeprowadzane w klasie pierwszej na początku roku szkolnego (analizowane i omawiane z uczniami w kierunku ich potrzeb edukacyjnych). Testy diagnostyczne były narzędziem pomiaru dydaktycznego i miały na celu porównanie zasobów wiedzy z jakimi uczniowie przychodzą do szkoły z wynikami jakie uzyskali na egzaminie maturalnym - jaki nastąpił przyrost wiedzy, jest to typ testu prognostycznego.
- Bieżące sprawdziany i kartkówki (analizowane i omawiane z uczniami służące zdiagnozowaniu ewentualnych braków i zaplanowaniu działań naprawczych),
- Próbne matury i inne formy kontroli stopnia opanowania form egzaminacyjnych, służące zdiagnozowaniu ewentualnych braków i zaplanowaniu działań naprawczych,
- Rozmowy z uczniami na co dzień w szkole, podczas wyjść i wycieczek,
- Rozmowy z rodzicami w czasie zebrań i konsultacji,
- Rozmowy z nauczycielami uczącymi w klasie,
- Obserwacje bieżącej pracy z uczniem.

2) wychowawcy:

- Zestawienia klasyfikacyjne wychowawców (podsumowanie klasyfikacji śródrocznej i rocznej),
- Zestawienia wyników klasy przygotowywane w związku z klasyfikacją uczniów, np. w formie wykresów porównawczych (frekwencja wg klas, wykres absencji, średnie na tle poziomu, średnie na tle wszystkich, wykaz ocen klasyfikacyjnych, średnie ocen wg przedmiotów, wynik ocen punktowych wg klas, służące refleksji porównawczej i zdiagnozowaniu ewentualnych potrzeb edukacyjnych),
- Deklaracje uczniów nt. ich osiągnięć w obszarach objętych oceną zachowania na bazie kwestionariusza do punktowego systemu oceniania zachowania w III LO (poddawane weryfikacji i refleksji wychowawcy, omawiane z uczniami, stanowiące podstawę oceny, ale i służące do wyciągnięcia wniosków na przyszłość),

- Test Hartmana - diagnozujący zasoby,
- Informacje z MOPS na temat rodzin zastępczych (dotyczy Niebieskiej Karty).

3) specjaliści:

- Wywiad nieustrukturyzowany z uczniem, rodzicem i nauczycielem (formy diagnozy są pomocne w opracowaniu rozwiązania zgłaszanego problemu). Dobierane były wg zgłaszanych potrzeb i przeprowadzane z każdym uczniem, który informuje nauczyciela/ specjalistów o swoich problemach w funkcjonowaniu społecznym, ma trudności emocjonalne, z nauką, utrudniony jest kontakt z rodzicami, np. gdy uczeń stwierdza złe samopoczucie, specjalista stosuje wywiad nieustrukturyzowany jako swobodną rozmowę o tym jak się czuje, jaka jest jego sytuacja osobista, szkolna; z rodzicem lub innym nauczycielem nt. samopoczucia dziecka (opis jego sytuacji). Według potrzeb stosowano obserwację nieuczestniczącą (nauczyciel tylko obserwował zachowanie ucznia podczas zajęć, mowę ciała) lub obserwację uczestniczącą (w trakcie zajęć, ćwiczeń nauczyciel prowadzący zajęcia bierze udział aktywny). O doborze narzędzia decydowała osoba prowadząca rozmowę, zajęcia specjalistyczne. Narzędzia te są jednocześnie technikami udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej wzmacniającymi koncentrację uwagi na problemie i pomocy w wyrażaniu swoich emocji oraz myśli. Używano ich wielokrotnie, podczas każdej konsultacji i każdych zajęć specjalistycznych. Wnioski z badań były na bieżąco omawiane z uczniem w formie porady (np. jak mają się uczyć, jak poprawić nastrój, komunikację, jak wpłynąć na stres) lub oferowania dalszej pomocy - spotkania ze specjalistami, pomocy w nauce.
- Wywiad ustrukturyzowany (*specjalne potrzeby edukacyjne ucznia, linia życia*)- badanie specjalnych potrzeb ucznia, stosowano dla każdego ucznia indywidualnie o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz dla tego, który zgłosił problemy emocjonalne, obniżony nastrój, kłopoty z koncentracją w ramach indywidualnych konsultacji. Wyniki i wnioski omawiane były na bieżąco z uczniem w postaci porady jak pomóc sobie (np. wzmocnić pamięć, regulować emocje, radzić sobie ze stresem). Wg. potrzeb były proponowane zajęcia specjalistyczne. Łącznie przeprowadzono 132 wywiady ustrukturyzowane.
- Obserwacja uczestnicząca i nieuczestnicząca,
- Kwestionariusze - *Jak się czuję, ocena objawów stresu,*
- Techniki projekcyjne – *Narysuj jak się czujesz, narysuj siebie,*
- Wystandaryzowane testy diagnostyczne – *Kwestionariusz temperamentu, Kwestionariusz Cechy i stany lękowe, Skala depresji, Kwestionariusz osobowości Eysenecha.*
 - *Kwestionariusz Cechy i stany lękowe* - użyto podczas indywidualnych konsultacji, w celu pogłębienia diagnozy trudności dotyczącej samopoczucia, relacji z innymi oraz radzenia sobie ze stresem. Był uzupełnieniem diagnozy w formie wywiadu. Określił charakter trudności ucznia, co wskazało drogę do dalszego postępowania. Użyto w pracy z jednym uczniem w latach 2020-2023 jednokrotnie.
 - *Skala depresji* - przeprowadzano wielokrotnie podczas spotkań indywidualnych. Wyniki i wnioski zostały omówione na bieżąco podczas konsultacji z uczniami, decydowały o kierunku pracy z uczniem, na ich podstawie formułowano porady, wskazywano ćwiczenia. *Skala depresji* służyła również jako metoda poszerzonego wywiadu, pozwala również na ilościowe porównanie samopoczucia ucznia na przestrzeni czasu. W przypadku powtarzających się niskich wyników kierowano uczniów na konsultację z psychiatrą oraz odbyły się rozmowy z rodzicem na ten temat. Zastosowano dla trzynastu uczniów w latach 2020-2023.

- Kwestionariusz osobowości Eysencka - zastosowano dla jednego ucznia w roku szkolnym 2022/23 jednokrotnie. Wyniki i wnioski zostały omówione na bieżąco podczas konsultacji z uczniem. Opracowano poradę, jak radzić sobie z nastrojem oraz wsparcie pedagoga (skorzystanie dalej z zajęć specjalistycznych).
- Testy diagnozujące zasoby, style radzenia sobie (*test Hartmana, test inteligencji emocjonalnej, kwestionariusz stylu podejmowania decyzji, test H. Gardnera*).
 - Testy diagnozujące zasoby, style radzenia sobie (test inteligencji emocjonalnej, kwestionariusz stylu podejmowania decyzji, test H. Gardnera) były zastosowane wielokrotnie na indywidualnych konsultacjach z uczniami w celu diagnozy predyspozycji zawodowych (zasobów) związanych z wyborem drogi dalszego kształcenia - jaki kierunek studiów lub profilu kształcenia w liceum. Wyniki i wnioski były omówione na bieżąco podczas każdego spotkania z uczniem, łącznie w latach 2020-23 z 10 uczniami.
 - Test Hartmana był zastosowany dla jednego ucznia w roku 2022-23 jednokrotnie ze zgłoszeniem obniżonego nastroju. Wyniki wykorzystano do opracowania wniosków w formie porady jak wzmocnić swoją samoocenę, które na bieżąco zostały omówione podczas konsultacji indywidualnej z uczniem.
- Testy doradztwa zawodowego (*Test Osobowości i Zainteresowań Mittenecker, Toman, Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji Matczak i inni*).
 - Test Osobowości i Zainteresowań Mittenecker, Toman - używano podczas indywidualnych konsultacji z uczniami w celu diagnozy predyspozycji zawodowych, ważnych w określeniu drogi dalszego kształcenia (kierunek studiów lub profil kształcenia w liceum). Pomagał w określeniu mocnych i słabych stron ucznia, wskazywał predyspozycje do pracy w warunkach małego lub silnego stresu, umiejętności pracy z innymi ludźmi, itp. Był jednym z narzędzi do zbierania wiedzy o sobie dla licealistów wahających się w podejmowaniu decyzji o swojej przyszłości. Pomógł w podjęciu decyzji dotyczących planów na przyszłość. Przeprowadzono siedem razy w latach 2020-2023.
 - Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji Matczak i inni - używano w celu określenia preferencji zawodowych, w rozmowie doradczej o wyborze kierunku studiów i charakteru przyszłej pracy. Kwestionariusz pomaga w określeniu zainteresowań zawodowych uczniów, wskazuje na predyspozycje do pracy w warunkach małego lub silnego stresu, umiejętności pracy z innymi ludźmi, itp. Był jednym z narzędzi do zbierania wiedzy o sobie dla licealistów wahających się przy podejmowaniu decyzji o swojej przyszłości. Uzyskane wyniki były wskazówką w podjęciu decyzji o planach na przyszłość. Przeprowadzono jeden raz na spotkaniu indywidualnym w roku 2023 oraz dla chętnych uczniów z klas 2a, 3c i 3d w roku 2023 – w sumie dla 24 osób, jednokrotnie, jako uzupełnienie zajęć doradztwa zawodowego.

(akta kontroli, str. 270-274, 276-297, 445-454, 695-696)

Na podstawie pozyskanych informacji podejmowano następujące działania:

- Organizowano dodatkowe zajęcia dla społeczności szkolnej – np. w czasie nauki zdalnej przeprowadzono zajęcia z koncentracji uwagi i motywacji do nauki, stworzono stronę internetową²⁶, zapraszano do szkoły specjalistów, np. Policję, pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, organizowano szkolenia,

²⁶ www.micek-psychologicznie.info

opracowywano materiały, realizowano lekcje wychowawcze na tematy dostosowane do zgłaszanych potrzeb,

- W przypadku problemów indywidualnych – organizowano spotkania z rodzicami, proszono o specjalistyczne diagnozy uczniów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub poradniach zdrowia, proponowano dodatkowe zajęcia w szkole, organizowano spotkania mediacyjne i działania interwencyjne, udzielono wsparcia rodzinom i uczniom.

W roku szkolnym 2020/2021 poproszono rodziców 13 uczniów o specjalistyczne diagnozy uczniów w poradniach specjalistycznych i i poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w roku 2021/2022 – rodziców 14 uczniów, a w 2022./2023 – rodziców 17 uczniów.

W roku szkolnym 2020/2021 proponowano 18 rodzicom uczniów zajęcia specjalistyczne (o charakterze terapeutycznym i rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne) w szkole dla ucznia, w kolejnych latach odpowiednio: 14,20.

W roku szkolnym 2020/2021: zorganizowano 11 spotkań mediacyjnych i działań interwencyjnych z udziałem rodziców pięciu uczniów. W kolejnych latach odpowiednio: siedem i 11 spotkań.

(akta kontroli, str. 445-454, 503-507, 696-697, 797-798, 800, 803, 805, 807-810, 812, 816, 818, 820-821, 823-824, 826-832, 835-836, 838 -850, 1024-1031)

W okresie objętym kontrolą, co roku, prowadzono wśród uczniów badania ankietowe: wewnętrzne i diagnozujące sytuację w szkole (dot. nauczania zdalnego i potrzeb uczniów). Przykładowo: badanie wewnętrzne w roku 2020/2021 prowadzone były na grupie klas I i II (83 uczniów), w diagnozie sytuacji szkolnej – *radzenie sobie przez uczniów podczas zdalnego nauczania w I semestrze roku szkolnego 2020/2021* brało udział 144 uczniów, w diagnozie trudności edukacyjnych wynikających z nauki zdalnej oraz funkcjonowania psychicznego uczniów przeprowadzonej w czerwcu 2021 r. brało udział 98 uczniów. W badaniu samopoczucia uczniów i ich sytuacji społecznej prowadzonym w 2022 r. brało udział 111 uczniów. W diagnozie potrzeb uczniów w ramach programu: *Archipelag skarbów*, przeprowadzonej w lutym 2023 r. brało udział 184 uczniów. Celem ww. badań było m.in. wzmocnienie czynników chroniących samoocenę młodzieży w sytuacji wybuchu kolejnej epidemii lub innej ekstremalnej sytuacji społeczno-ekonomicznej i przejścia na nauczanie on-line. Wyciągnięte z badań wnioski wskazały m.in. na radykalną zmianę w życiu nastolatków, na zwiększone ich poczucie samotności i niezrozumienia, na konieczność dodatkowych zajęć grupowych, integracyjnych na lekcjach. Odnośnie badań radzenia sobie podczas nauki zdalnej większość uczniów (56 % - badanie z czerwca 2021 r.) stwierdziła, że poradziła sobie dość dobrze, a 17%, że poradziła sobie bardzo dobrze. Tylko 5 % stwierdziło, że nie radziło sobie. Największe trudności (51 %) dotyczyły problemów z koncentracją uwagi. Po działaniach integrujących w szkole 80 % uczniów czuło się dobrze w swojej klasie. We wnioskach wskazano m.in. na konieczność organizacji pomocy koleżeńskiej oraz zachęcanie uczniów do skorzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wyniki powyższych badań wpłynęły na następujące decyzje w pracy szkoły:

- Zwrócenie większej uwagi na zachowania odbiegające od normy poprzez obserwacje i rozmowy nauczycieli i specjalistów z uczniami,
- Wybór tematów według potrzeb przez wychowawców na godzinach wychowawczych (modyfikacja na bieżąco),

- Przygotowanie materiałów dla nauczycieli i rodziców na temat udzielania pomocy uczniom będącym na zdalnym nauczaniu,
(akta kontroli, str. 274-275, 285-297, 704-722, 740-745, 746-756, 791)
- Przeprowadzenie zajęć warsztatowych, integracyjnych w klasach pierwszych,
- Organizację warsztatów przez poradnię PPP nr 1 w klasach drugich na temat: Profilaktyka zachowań trudnych i krytyczne myślenie,
- Opracowanie porad na temat radzenia sobie z emocjami, stresem, konfliktami, ćwiczenia pamięci dla każdego ucznia wysyłane do uczniów przez dziennik elektroniczny Librus oraz przez platformę Teams,
- Udzielanie indywidualnych porad dla maturzystów na temat radzenia sobie ze stresem,
- Przeprowadzenie wybranych zajęć profilaktycznych z programu: *Bezpieczna młodzież- jak radzić sobie z depresją*,
- Podjęcie akcji profilaktycznych *Doładuj endorfiny i Dni pozytywnego myślenia*.
(akta kontroli, str. 270-271, 276-284, 326-328, 404-414, 458-502, 723-739, 790, 791, 951-961)

3.2 W szkole opracowywano co roku program profilaktyczno-wychowawczy w oparciu o rozpoznane potrzeby. W obszarze: *zdrowie*²⁷ jako cel ogólny wskazano, że: *Szkoła będzie stwarzać sytuacje aby absolwent umiał troszczyć się o swoje zdrowie psychofizyczne i zdrowie innych. Cele: nr 1. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z objawami depresji u siebie i innych oraz innymi zaburzeniami zachowania oraz nr 2. Radzenie sobie ze stresem realizowane miały być przez Szkołę poprzez :*

- diagnozowanie sytuacji wychowawczej Szkoły (analizę czynników chroniących i ryzyka), raz w roku lub wg potrzeb – przez pedagoga, psychologa, wychowawcę,
- pogadanki, indywidualne konsultacje z pedagogiem i psychologiem szkolnym, pedagogiem specjalnym i pielęgniarką szkolną nt. zdrowia psychicznego i zagrożeń psychofizycznych okresu dorastania, w tym depresji,
- prowadzenie indywidualnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapii wspierającej – wg potrzeb, przez pedagoga, psychologa,
- organizowanie zajęć *jak radzić sobie ze stresem m.in. przez wychowawcę, pedagoga, psychologa, pedagoga specjalnego*,
- rozwijanie umiejętności panowania nad emocjami, samokontroli, rozwijania inteligencji emocjonalnej i pozytywnego radzenia sobie z porażką, profilaktyka depresji, przez psychologa, pedagoga,

oraz od roku szkolnego 2021/2022:

- warsztaty odporności psychicznej dla chętnych – prowadzone przez psychologa, pedagoga,
- niezbędnik psychologiczny - zajęcia koła psychologicznego,
- MicekPsychologicznie (strona internetowa) – promowanie i edukowanie w zakresie wiedzy psychologicznej,

²⁷ Program wychowawczo-profilaktyczny na rok 2020/2021, na rok 2021/2022 i na rok 2022/2023.

- Specjalistyczne zajęcia z młodzieżą m.in. *Jak zarządzać emocjami, Jak dbać o relacje rówieśnicze*, prowadzone przez psychologa, pedagoga, osoby zaproszone (specjaliści, trenerzy).

W okresie objętym kontrolą powyższe zadania były realizowane na bieżąco.

(akta kontroli, str. 270-297, 326-328, 404-414, 455-502, 704-745, 746-791, 851-930, 951-961, 1098-1121)

Dyrektor wyjaśniła, że *Negatywne zjawiska były rozpoznawane za pomocą przeprowadzanych analiz sytuacji wychowawczej szkoły, w tym poprzez badania (...)* [opisane wyżej w pkt 3.2 - przyp. NIK]. Zidentyfikowane w szkole negatywne zdarzenia były ewidencjonowane w formie raportów przez specjalistów. Za prowadzenie wymienionej ewidencji odpowiadali specjaliści. W okresie objętym kontrolą wystąpiły dwa negatywne zdarzenia, z których sporządzono raporty: śmierć samobójcza ucznia oraz sytuacja groźby zagrożenia życia dla uczniów szkoły.

(akta kontroli, str. 699, 1088-1097)

W poszczególnych latach szkolnych szkoła podejmowała następujące działania profilaktyczne oraz akcje wspierające zdrowie psychiczne, m.in:

rok szkolny 2020/2021

- Odbyły się zajęcia przeprowadzone przez Śląskie Centrum Profilaktyki i Psychoedukacji w wybranych klasach: na temat alkoholu i narkotyków: *Smak życia – profilaktyka uzależnień*,
- Uczniowie Szkoły uczestniczyli w ogólnopolskim forum *Digital Youth Forum 2020* - bezpieczeństwo w Internecie,
- Odbyły się zajęcia: *Kto decyduje o tym, kiedy włączysz smartfon?* – profilaktyka świadomego korzystania z Internetu i zapobiegania uzależnieniom od urządzeń cyfrowych i portali społecznościowych,
- Uczniowie wzięli udział w konkursie w ramach miejskiego programu profilaktycznego *Bezpieczna młodzież* w ramach profilaktyki rówieśniczej pt. *Wolność to stan umysłu* (wyróżnienie ucznia),
- Opracowano materiał edukacyjny dla rodziców w postaci prezentacji multimedialnej oraz ulotki – pt. *Jak rozpoznać depresję u nastolatka*,
- Prowadzono zajęcia edukacyjne: *Radzenie sobie z negatywnymi emocjami* (radzenie sobie ze stresem, rozwijanie inteligencji emocjonalnej), *6 kroków, które uczynią Cię optymistą* (profilaktyka depresji, pozytywna samoocena, rozwijanie inteligencji emocjonalnej) oraz *Jak rozwijać Inteligencję emocjonalną - podstawę satysfakcjonującego życia?* (profilaktyka depresji, radzenie sobie ze stresem, pozytywna samoocena, komunikacja interpersonalna),
- Odbyły się zajęcia dla chętnych: pt. *Tylko wygląd się liczy - prawda czy mit* – realizacja treści związanych z kształtowaniem pozytywnej samooceny zapobieganiu depresji, zajęcia dla chętnych; *Must have codziennej rutyny – jak motywować się podczas nauki zdalnej?*

(akta kontroli, str. 274-275, 285-297, 445-448, 699-701, 948-950, 962-970, 1024-1031)

rok szkolny 2021/2022

- Przygotowano materiał edukacyjny dla uczniów: *Jak nie dać się zmanipulować i zachować krytyczne myślenie* wraz z propozycjami webinarium, w ramach Dnia Bezpiecznego Internetu.
- Otrzymała się akcja informacyjna: *Żyj bez papierosa* we współpracy z higienistką szkolną.
- Otrzymała się zajęcia profilaktyczne miejskiego programu profilaktycznego: *Bezpieczna młodzież na temat tego, jak radzić sobie z depresją*,
- Koordynowano projekt „*Psycha wstaje*” – w ramach *Uniwersytetu dialogu*,
- Zorganizowano akcję psychoedukacyjną: *Dni pozytywnego myślenia: Jak poprawić swój nastrój?* : w ramach niej miały miejsce zajęcia: *Pozytywne emocje – zadbaj o siebie*, *Jak uporządkować męczące myśli?* oraz *Hygge – szczęście dnia codziennego* oraz zajęcia relaksacyjne, uczniom przekazano materiały: *Siłę mam w sobie – w stronę pozytywnej samooceny* - propozycje webinarium oraz artykuły na temat budowania pozytywnej samooceny,
- Przygotowano materiał edukacyjny dla rodziców w ramach programu UNICEF *Emocje w głowie*.

(akta kontroli, str. 448-451, 455, 458-502, 700, 948-950, 951-961)

rok szkolny 2022/2023

- Przeprowadzono szkolenie dla rodziców na temat narkotyków i zagrożeń młodzieży prowadzone przez Śląskie Centrum Profilaktyki i Psychoedukacji,
- Otrzymała się zajęcia profilaktyki uzależnień: *Na progu dorosłości-mam wybór*,
- Zorganizowano akcję: *Dzień walki z rakiem* – profilaktyka antynikotynowa,
- Otrzymała się zajęcia realizowane przez poradnię PPP nr 1 w klasach drugich na temat *Profilaktyka zachowań trudnych, krytyczne myślenie*,
- Uczniowie brali udział w konkursie miejskiego programu profilaktycznego *Bezpieczna młodzież* na projekt kalendarza promujący zdrowie psychiczne – profilaktyka rówieśnicza.

(akta kontroli, str., 270-271, 272-273, 276-281, 282-284, 326-328, 451-454, 455-457, 458-502, 700-702, 702-703, 948-950)

Frekwencja uczniów pod kątem udzielanej pomocy była monitorowana przez specjalistów poprzez zapisanie obecności w ich dziennikach. Udzielana pomoc była dobrowolna i udzielana na bieżąco, według potrzeb zgłaszanych przez uczniów.

(akta kontroli, str. 703, 1098-1121)

3.3 W latach 2020-2023 planowana w szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna nie była ograniczona poprzez wymiar zatrudnienia specjalistów. Od roku szkolnego 2022/2023 na prośbę Dyrektora szkoła otrzymała dodatkowe środki na zatrudnienie psychologa w wymiarze całego etatu oraz pedagoga specjalnego w wymiarze 16/22. W latach 2020/2021 i 2021/2022 w przypadku nieobecności w szkole specjalistów pomoc świadczyli inni nauczyciele zatrudnieni w szkole oraz dyrektorzy.

(akta kontroli, str. 703, 990-1001, 1129-1130)

4.1 Nauczyciele, wychowawcy i specjaliści zatrudnieni w szkole wspierali potencjał rozwojowy uczniów i stwarzali warunki do ich aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu szkoły i środowisku społecznym. Zgodnie z *Procedurą organizowania pomocy*

psychologiczno-pedagogicznej na bieżąco wypełniano kwestionariusze dot. udzielonej pomocy.²⁸

(akta kontroli, str. 92-97, 149-154, 175-179, 192-197, 222-236, 246-254, 260-329, 740-795, 978-979)

Zadania te były realizowane w toku bieżącej pracy z uczniami przez nauczycieli i wychowawców, co opisano w pkt 3 niniejszego wystąpienia.

Szkoła nie dysponowała opracowaną przez ekspertów (MEiN) metodyką postępowania. Ponadto Szkole nie został udostępniony Model Ministra opracowany w ramach pilotażowego Programu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w formie pdf. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że *Dyrektor i specjaliści szkolni wiedzieli o internetowej platformie Specjalistyczno-Doradczej (informacja była przekazywana na szkoleniach i konferencjach dla specjalistów), która stanowiła źródło wiedzy teoretycznej, przydatnej przy opracowywaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli i wykorzystywanej w bieżącej pracy.*

(akta kontroli, str. 699, 1081-1082)

4.2 W latach 2020-2023 (do końca I kwartału) w Szkole udzielano wsparcia poprzez następujące formy pomocy:

I. Uczniom:

- Udzielano porady i konsultacje, z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 230; w roku szkolnym 2021/2022 – 205 i w roku szkolnym 2022/2023 – 198;
- zorganizowano 44 zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się, z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 11, w roku szkolnym 2021/2022 – 12 i w roku szkolnym 2022/2023 – 21;
- organizowano zajęcia specjalistyczne, w tym:
 - ✓ zajęcia korekcyjno-kompensacyjne: w roku szkolnym 2020/2021 – 3 zajęcia, w 2021/2022 – 17 zajęć, w 2022/2023 (do końca I kwartału 2023) – 47;
 - ✓ zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne: w roku szkolnym 2020/2021 – 5 zajęć, w 2021/2022 -27 zajęć, w 2022/2023 (do końca I kwartału 2023) – 256;
 - ✓ inne o charakterze terapeutycznym: w roku szkolnym 2020/2021 – 64 zajęcia, w 2021/2022 – 82, w 2022/2023 (do końca I kwartału 2023) – 53;
- zorganizowano zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 22, w roku szkolnym 2021/2022 – 19 i w roku szkolnym 2022/2023 – 20²⁹,
- 111 warsztatów, z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 54 w roku szkolnym 2021/2022 – 24 i w roku szkolnym 2022/2023 – 33.

Tematyka warsztatów obejmowała m.in. integrację z zespołem - budowanie relacji i rozwijanie kompetencji emocjonalno - społecznych, radzenia sobie z problemami nastolatków (Program *Razem - Razniej*) - zajęcia otwarte na platformie TEAMS dla klas I, II, III, radzenia sobie ze stresem i z emocjami, sposobu uczenia podczas zdalnego nauczania oraz jak w czasie izolacji; rozwijania inteligencji emocjonalnej; sposobu jak nie dać się zmanipulować - zagrożeń mediów społecznościowych; kiedy

²⁸ Arkusz obserwacji Specjalne potrzeby edukacyjne ucznia, Karta ucznia, Program działań wspierających, wzór ewaluacji/ocena efektywności prowadzonych zajęć, arkusz wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, wzór Indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET).

²⁹ W zajęciach indywidualnych wzięło udział 21 uczniów w latach 2020-2023.

i gdzie należy się zgłosić po pomoc - dbania o siebie i innych oraz budowania pozytywnej samooceny.

II. Rodzicom uczniów Szkoły:

- udzielono konsultacji, z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 102, w roku szkolnym 2021/2022 – 102 i w roku szkolnym 2022/2023 – 110 i
- przeprowadzono cztery szkolenia, po jednym w latach 2020/2021 i 2021/2022; dwa w roku szkolnym 2022/2023.

Tematyka konsultacji obejmowała m.in. problemy uczniów w nauce (analiza postępów/trudności w nauce, przyczyny obniżenia wyników w nauce, zagrożenie ocenami niedostatecznymi, możliwości poprawy ocen, nieobecność podczas lekcji, w tym lekcji online), sukcesy uczniów w nauce (proponowanie udziału w konkursach i szkolnych przedsięwzięciach), problemy wychowawcze z uczniami (rozeznanie sytuacji, z czego wynikają trudności, zwłaszcza w przypadkach zaburzeń zachowania, obniżonego nastroju, problemów emocjonalnych, chorób przewlekłych), ustalanie form pomocy dla uczniów, kierowanie na dodatkową diagnozę poza szkołą, porady na temat wspierania dzieci i pomagania im w trudnych momentach, dostosowania do matury dla uczniów z opiniami i orzeczeniami, omówienie form pomocy socjalnej, rozwiązywanie sytuacji konfliktowych i podejmowanie mediacji, omawianie sposobów wspierania dzieci podczas długotrwałej izolacji i sytuacji kryzysowych.

W roku 2020/2021 zorganizowano szkolenie dla rodziców w sytuacji kryzysowej szkoły (śmierci samobójczej ucznia) dotyczące sposobów udzielania wsparcia dzieciom i budowania relacji między rodzicami a dziećmi - przeprowadzone przez pracownika Regionalnego Ośrodka Metodycznego „Metis”. W roku 2021/2022 przeprowadzono szkolenie „Nawigacja w każdą pogodę” – w ramach programu profilaktyki zintegrowanej rekomendowanego przez MEiN, na temat problemów nastolatków oraz realizacji w/w programu w szkole - przeprowadzone przez pedagoga szkolnego. W roku 2022/2023 zorganizowano szkolenia: „Wsparcie wychowawcze dla rodziców. Odpowiedź na potrzeby psychiczne młodzieży wobec nasilenia sytuacji kryzysowych” – przeprowadzone przez trenera programu profilaktyki zintegrowanej rekomendowanego przez MEiN „Archipelag Skarbów” realizowanego w szkole oraz „Narkotyki i nastolatki” – specjalista ze Śląskiego Centrum Profilaktyki i Psychoterapii.

III. Dla nauczycieli zorganizowano:

- porady i konsultacje: w roku szkolnym 2020/2021 – 154; w roku szkolnym 2021/2022 – 120 i w roku szkolnym 2022/2023 – 145 i
- 37 szkoleń (z czego: w roku szkolnym 2020/2021 – 10; w roku szkolnym 2021/2022 – 13 i w roku szkolnym 2022/2023 – 14).

Tematyka porad i konsultacji dotyczyła m.in. problemów wychowawczych z uczniami (jak ich wspierać i pomagać, zwłaszcza w przypadkach zaburzeń zachowania, obniżonego nastroju, problemów emocjonalnych, chorób przewlekłych); analizy postępów/trudności w nauce uczniów, problemy integracji klasowej; dostosowania do matury dla uczniów z opiniami i orzeczeniami; form pomocy socjalnej, rozwiązywania sytuacji konfliktowych i sposoby mediacji; sposobów wspierania uczniów podczas długotrwałej izolacji, sposobów wspierania rodziców i uczniów po śmierci samobójczej w szkole, zasad przygotowywania opinii/wniosku do poradni, zasad działania Niebieskiej Karty; przepisów dotyczących udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym uczniom z orzeczeniami o kształceniu specjalnym; sposobów wspierania uczniów i rodziców w sytuacji wojny na Ukrainie, metody wspierania uczniów z Ukrainy i uchodźców. Dodatkowo nauczyciele między sobą udzielali porad

i konsultacji na wyżej wymienione tematy - w zależności od potrzeb, podczas wykonywanej pracy, na przerwach, po lekcjach.

Tematyka szkoleń dotyczyła m.in. przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży z perspektywy ofiary; przedsiębiorczości, interwencji w sytuacji kryzysowej po śmierci samobójczej ucznia – konferencja ROME Metis, elementów pracy z dzieckiem w traumie wojennej, edukacji włączającej - gdzie jesteśmy i dokąd zmierzamy; wyszukiwania i krytycznej oceny informacji w środowisku cyfrowym, czyli jak nie dać się zwieść fake news, powrotu do szkoły: diagnoza, wychowanie i profilaktyka, *Nawigacja w każdą pogodę* - w ramach realizacji rządowego programu profilaktyki zintegrowanej (przez platformę TEAMS); *Wellness czy well-being* - co bardziej wspiera produktywność, doceniania siebie i innych, mówienia do ludzi, pierwszej pomocy emocjonalnej w odpowiedzi na kryzysy psychiczne uczniów, *Archipelag skarbów* - w ramach realizacji rządowego programu profilaktyki zintegrowanej. Ponadto na platformie TEAMS zamieszczano materiały szkoleniowe dla nauczycieli na tematy, np.

- Jak wspierać młodzież w depresji i gdzie szukać pomocy?,
- Badania na temat edukacji zdalnej,
- Działania readaptacyjne i jak rodzice mogą wspierać dzieci, zwłaszcza w okresie pandemii - jak wzmacniać relacje nastolatków,
- Nauczanie online - materiały publikowane przez dziennik elektroniczny,
- Scenariusze godzin wychowawczych autorstwa Tomasza Bilickiego: Rówieśnicza interwencja kryzysowa. Jak przygotować młodzież do bezpiecznego pomagania swoim rówieśnikom?,
- Loguj się z głową - program profilaktyki rekomendowany przez MEiN poradnik: Nauczyciel w pandemii - jak sobie radzić.

(akta kontroli str. 979-984, 1032-1033, 1085-1088)

4.3 W wyniku analizy 45 opinii dotyczących specyficznych trudności w uczeniu się i 11 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (100% orzeczeń, jakie wpłynęły do Szkoły w okresie objętym kontrolą: dwa w roku szkolnym 2020/2021, dwa w 2021/2022 i siedem w 2022/2023) ustalono, że:

- W każdym przypadku wydania opinii to rodzic występował z inicjatywą udzielenia pomocy swojemu dziecku.
- W przypadku orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, na 11 analizowanych przypadków w 10 - z inicjatywą pomocy wystąpili rodzice, a w jednym przypadku pełnoletni uczeń (w roku szkolnym 2022/2023). W analizowanej próbie nie wystąpiły przypadki wystąpienia o udzielenie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez pozostałe podmioty wymienione w § 5 rozporządzenia MEiN ws. PPP³⁰.
- W przypadku 45 opinii – potrzeba udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej wynikała głównie z dysleksji oraz dysortografii, dyskalkulii, i dysgrafii (43 uczniów). Ponadto braku widzenia obuocznego i przestrzennego (jeden uczeń) i inteligencji powyżej przeciętnej (jeden uczeń).
- W przypadku 11 orzeczeń,
 - ✓ w roku szkolnych 2020/2021 wszystkie (dwa) dotyczyły wady słuchu,

³⁰ Czyli: dyrektor szkoły, nauczyciela, wychowawcy grupy wychowawczej lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem, pielęgniarce środowiska nauczania i wychowania lub higienistki szkolnej; poradnie, asystenta edukacji romskiej; pomocy nauczyciela, pracownika socjalnego; asystenta rodziny; kuratora sądowego; organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

- ✓ w roku szkolnym 2021/2022 – wszystkie (dwa) dotyczyły autyzmu z Zespołem Aspergera,
- ✓ w roku szkolnym 2022/2023 – na siedem: trzy dotyczyły autyzmu z Zespołem Aspergera, jedno – niepełnosprawności ruchowej, jedno - wadu słuchu, jedno - Zespołu Aspergera, jedno - Zespołu Aspergera z wadą wzroku.
- W żadnym z analizowanych przypadków 45 opinii nie wystąpiła konieczność współpracy z instytucjami zewnętrznymi.
- W przypadku analizy 11 orzeczeń – w czterech przypadkach, w roku szkolnym 2022/2023, wystąpiła konieczność konsultacji z poradnią specjalistyczną w zakresie doprecyzowania form pomocy udzielanej uczniom ze strony poradni i ze strony Szkoły.

(akta kontroli, str. 1038-1080)

Analiza ww. dokumentacji 45 opinii dotyczących specyficznych trudności w uczeniu się i 11 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wykazała ponadto, że:

- Okres udzielania pomocy zaplanowany był na cały rok szkolny lub na semestr, w zależności od tego, kiedy dostarczono orzeczenia lub opinie do Szkoły.
- W przypadku 11 dostarczonych do Szkoły orzeczeń w latach 2020-2023 (przy czym jedno orzeczenie zostało dostarczone na miesiąc przed zakończeniem roku szkolnego):
 - ✓ w zajęciach brało udział trzech uczniów. Zajęcia były ustalane na podstawie zapisów w orzeczeniach i były realizowane m.in. w formie zajęć rewalidacyjnych, terapeutycznych, korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć rozwijających uzdolnienia, zajęć z psychologiem i pedagogiem;
 - ✓ siedmiu przypadkach (trzech pełnoletnich uczniów i czterech rodziców) zrezygnowano ze wszystkich zajęć zalecanych w orzeczeniu i opracowanych na ich podstawie przez szkolnych specjalistów programach (IPET-ach), w tym m.in. z zajęć rewalidacyjnych, warsztatów, zajęć rozwijających zdolności uczenia.
- W przypadku opinii - na 45 - w dwóch przypadkach rodzice zrezygnowali z proponowanej w Szkole pomocy³¹ m.in. z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, konsultacji, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Szkoła organizowała zajęcia dla poszczególnych uczniów w oparciu o zapisy w opiniach m.in. w formie indywidualizacji nauczania, zajęć dydaktyczno-kompensacyjnych, zajęć logopedycznych czy psychoterapeutycznych.
- W każdym analizowanym przypadku (tj. 45 opinii i 11 orzeczeń) jako wymiar godzin określony w kartach ucznia oraz IPET nie wskazano konkretnej liczby godzin przy określonej formie pomocy (oprócz zajęć rewalidacyjnych, dla których wskazano 2 godziny), natomiast wymiar pomocy udzielonej konkretnemu uczniowi był determinowany zdiagnozowanymi indywidualnymi potrzebami i określono go jako *wg potrzeb i/lub w zależności od potrzeb*, co szczegółowo opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli, str. 1038-1080)

W załączniku nr 2 do Arkusza Organizacji Pracy Szkoły wskazano dwie godziny tygodniowo zajęć rewalidacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W załączniku nr 3 Arkusza wskazano poszczególne rodzaje zajęć realizowanych przez pedagoga i psychologa, na które uczniowie z zaleceniami

³¹ W roku szkolnym 2021/2022 i 2022/2023.

z opinii i orzeczeń uczęszczali według określonych przez siebie potrzeb i możliwości czasowych. Przykładowo na rok szkolny 2022/2023³² wskazano:

a) dla pedagoga:

- konsultacje, porady – 10 h,
- zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się – 3 h,
- zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalne – 3 h,
- zajęcia związane z wyborem zawodu – 2 h,
- zajęcia o charakterze terapeutycznym – 3 h,
- zajęcia rozwijające uzdolnienia – 1 h,

b) psychologa:

- konsultacje, porady – 3 h,
- zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się – 1 h,
- zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalne – 3 h,
- zajęcia związane z wyborem zawodu – 1 h,
- zajęcia o charakterze terapeutycznym – 2 h,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne – 0,5 h,
- zajęcia rozwijające uzdolnienia – 0,5 h,

c) dla pedagoga specjalnego³³:

- prowadzenie badań i działań diagnostycznych – 2h,
- współpraca z innymi podmiotami – 2h,
- udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 2 h,
- zajęcia o charakterze terapeutycznym – 2h.

(akta kontroli str.990-1001)

W szkole nie prowadzono zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Dyrektor wyjaśniła, że *uczniowie, którzy rozpoczynają naukę w III LO im. Adama Mickiewicza to uczniowie, którzy osiągają bardzo wysokie wyniki w nauce, zajmują czołowe miejsca w konkursach i olimpiadach, stąd nie potrzebują regularnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, co jest zjawiskiem częstym na wcześniejszym etapie edukacyjnym, tj. w szkole podstawowej. Dlatego też szkoła nie organizuje zajęć pod taką nazwą. Jeśli zachodzi taka potrzeba, uczeń zgłasza się bezpośrednio do nauczyciela uczącego danego przedmiotu w ramach tzw. godzin dostępności nauczycieli (zał. nr 1: Harmonogram konsultacji w III LO), gdzie otrzymuje doraźną bądź stałą pomoc z danego zakresu materiału.*

(akta kontroli, str. 1038-1080, 1128)

c) W latach 2020-2023 (do końca I kwartału) Dyrektor Szkoły trzykrotnie³⁴ występowała o wsparcie merytoryczne dla młodzieży, nauczycieli, wychowawców i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Powodem wystąpień były sytuacje kryzysowe w Szkole w związku: ze śmiercią samobójczą ucznia klasy I, nasileniem się problemów psychicznych młodzieży po okresie pandemii oraz z sytuacją zagrożenia życia w Szkole ze strony ucznia klasy III. Podmiotami, do których zwróciła się Dyrektor Szkoły o wsparcie, były: Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” w Katowicach, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Katowicach oraz Specjalistyczna Poradnia Rodzinna. Dyrektor wyjaśniła, że udzielone wsparcie było zgodne z oczekiwaniami i adekwatne do potrzeb społeczności szkolnej.

(akta kontroli str. 244-254)

³² Arkusz organizacyjny z 13 kwietnia 2022 r.

³³ Arkusz organizacyjny z 26 sierpnia 2022 r.

³⁴ W kwietniu 2021 r., wrześniu 2022 r. i w lutym 2023 r.

d) Szkoła korzystała z dodatkowych środków, które MEiN przeznaczyło w 2022 r. na pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Środki finansowe z ww. źródła Szkoła otrzymała 1 marca 2022 r. w kwocie 30 093 zł. Otrzymane środki przeznaczono w Szkole na wynagrodzenia dla osób organizujących dodatkowe zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym dla uczniów, u których rozpoznano potrzebę wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Celem zajęć było minimalizowanie skutków izolacji młodych ludzi wynikającej z pandemii. Dla zajęć prowadzono dzienniki lekcyjne. Tematyka dotyczyła np. integracji zespołu, budowania własnej wartości, radzenia sobie ze stresem, komunikacji, motywacji, poznania siebie i innych, tworzenia i podtrzymywania relacji, analizy mocnych i słabych stron, akceptacji siebie. Wykorzystano środki w wysokości 25 065,82 zł.³⁵

Osoby korzystające z danych zajęć zostały uwzględnione przez nauczycieli na listach obecności w dziennikach zajęć pozalekcyjnych. Niektórzy uczniowie korzystali z więcej niż jednego rodzaju zajęć u poszczególnych nauczycieli. Przykładowo: zgłosiło się 23 uczniów, z zajęć o charakterze terapeutycznym skorzystało czterech uczniów, z zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne skorzystało 15 uczniów, sześćoro zrezygnowało.

Dyrektor wyjaśniła, że (...) *Informacja o dodatkowych zajęciach została rozpropagowana wśród uczniów i spotkała się z dużym entuzjazmem i zainteresowaniem. Uczniowie odczuli, że są zaopiekowani pod kątem ich dobrostanu emocjonalno-psychologicznego, odczuli również, że mogą liczyć na realne wsparcie ze strony szkoły. (...).*

(akta kontroli str. 513, 690-692, 984-985)

e) W Szkole dominowały formy pomocy polegające głównie na udzielaniu porad i konsultacji, w dalszej kolejności: na prowadzeniu zajęć specjalistycznych: rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz zajęć o charakterze terapeutycznym. W okresie objętym kontrolą realizowane formy pomocy uczniom były związane z wpływającymi orzeczeniami i opiniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz dotyczyły też innych zgłaszanych indywidualnie przez uczniów, ich rodziców i nauczycieli problemów.

Dyrektor wyjaśniła, że *Wyższa ilość zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne w roku szkolnym 2022/2023 wynikała z faktu, że w okresie maj - grudzień 2022 r. szkoła dostała dodatkowe środki z MEN do realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w okresie 'pocovidowym'. Wymienione zajęcia były realizowane przez czterech nauczycieli (...). W ramach tej pomocy organizowano zajęcia realizowane poza szkołą z wykorzystaniem technik arteterapii.*

(akta kontroli, str. 1032-1033, 1038-1080, 1125-1126)

5.1 Na podstawie ww. analizy 45 opinii dotyczących specyficznych trudności w uczeniu się i 11 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego ustalono, że nauczyciele, wychowawcy i specjaliści wywiązali się z obowiązku dokonania oceny efektywności udzielonej pomocy w przypadku opinii zgodnie z § 20 ust. 9 rozporządzenia MEN w sprawie PPP³⁶ oraz okresowej, wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, w przypadku orzeczeń, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEiN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie

³⁵ Środki otrzymane w marcu 2022 r. nie zostały wykorzystane w pełni do 20 grudnia 2022 r., gdyż okres ten obejmował czas matur - maj oraz okres wakacyjny - lipiec i sierpień, ponadto okres świąt wielkanocnych i czas wycieczek klasowych, co zmniejszyło możliwości realizacji, ze względu na brak dostępnej kadry, realizującej w tym czasie inne zadania (zespoły nadzorujące i egzaminacyjne w czasie matur, praca na rzecz komisji rekrutacyjnej), a także brak obecności uczniów w szkole (wycieczki, wakacje).

³⁶ Orz zgodnie z Procedurą organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym³⁷, w szczególności:

a) w przypadku 45 opinii – w roku szkolnym 2020/2021 – dokonano oceny efektywności udzielonej pomocy w każdym z 15 analizowanych przypadków, w roku szkolnym 2021/2022 - w każdym z 14³⁸ analizowanych przypadków dokonano tej oceny, w roku szkolnym 2022/2023 – na 15 przypadków – do dnia sporządzenia niniejszej analizy dokonano oceny w dwóch przypadkach, w dziewięciu jeszcze nie sporządzono oceny [patrz przypis nr 38], w pozostałych czterech nie dokonano oceny z powodu objęcia pomocą dwóch uczniów dopiero w marcu i kwietniu 2023 r., rezygnacji rodzica oraz nieobjęcia pomocą ze względu na brak wymogu objęcia pomocą PPP.

b) 11 orzeczeń – w roku szkolnym 2020/2021 – dokonano dwukrotnej oceny efektywności w obu analizowanych przypadkach. W roku szkolnym 2021/2022 – na dwa analizowane przypadki – w jednym dokonano oceny efektywności dwukrotnie, w drugim – nie dokonano oceny, gdyż uczeń przyniósł orzeczenie do szkoły na miesiąc przed egzaminem dojrzałości. W roku szkolnym 2022/2023 – na siedem przypadków – do dnia sporządzenia analizy - w dwóch dokonano oceny dwukrotnie a w pięciu jednokrotnie³⁹.

W żadnym przypadku z oceny efektywności pomocy udzielonej w latach 2020-2022 (III kwartał) nie wynikało, że pomimo jej udzielenia w szkole, nie następuje poprawa funkcjonowania ucznia w szkole.

(akta kontroli, str.1038-1080)

5.2 W okresie objętym kontrolą nie zostały przeprowadzone audyty ani kontrole przez Kuratorium Oświaty lub z ramienia organu założycielskiego, obejmujące swoim zakresem udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W okresie tym nie wpłynęły do Dyrektora skargi dotyczące organizacji lub efektywności udzielanej przez szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli, str.243-244, 371-381)

6. Wydatki na pomoc psychologiczno-pedagogiczną w Szkole to przede wszystkim wynagrodzenia specjalistów. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zatrudnieni w Szkole specjaliści to (...) *nie tylko pedagog i psycholog, ale również nauczyciele przedmiotowcy, posiadający uprawnienia do prowadzenia zajęć np.: rewalidacji – czyli nie są to osoby zatrudniane na podstawie odrębnej umowy. Są im przyznawane godziny dodatkowe na podstawie wniosku, z którym zwraca się rodzic do szkoły, przedkładający jednocześnie orzeczenie PPP. Rodzic może w każdym czasie zwrócić się ze wspomnianym wnioskiem, ale może również zrezygnować (...).*

6.1 W okresie objętym kontrolą Szkoła poniosła wydatki związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej w łącznej wysokości 471 140,33 zł, w tym:

- łączne wydatki osobowe na wynagrodzenia specjalistów, nauczycieli współorganizujących kształcenie, prowadzących zajęcia rewalidacyjne w kwocie 468 701,33 zł, w tym 108 450,19 zł w 2020 r., 124 533,41 zł w 2021 r., 169 504,88 zł oraz 67 562,85 zł w 2023 r. (I kwartał), z czego wynagrodzenia specjalistów wyniosły: 108 127,46 w 2020 r., 123 242,49 zł w 2021 r., 159 465,08 zł w 2022 r. oraz 66 546,65 zł w 2023 r. (I kwartał);

³⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309 dalej: rozporządzenie MEiN w sprawie warunków kształcenia.

³⁸ Na 15. W jednym przypadku uczeń nie uczestniczył w żadnych zajęciach. Rodzice złożyli rezygnację z zajęć.

³⁹ Analiza prowadzona była przez NIK w maju 2023 r., ocena mogła być dokonana później.

- łączne roczne wydatki na szkolenia dla nauczycieli, wychowawców i specjalistów związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej w kwocie 1 350,00 zł, które wystąpiły w 2022 r. (szkolenie pn. *Kryzys tożsamości i inne problemy okresu dorastania*).

(akta kontroli str. 513-515, 663-692)

Nie dokonywano wydatków na wyposażenie gabinetów specjalistów szkolnych.

6.2 Gmach Szkoły, wpisany do rejestru i ewidencji zabytków, architektonicznie nie był przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Na potrzeby osób poruszających się na wózkach lub z problemami w poruszaniu się, w Szkole zapewniono transport schodolazem oraz wsparcie „osoby trzeciej” (konserwatora lub woźnego, w godzinach od 7.00 do 18.00). W Szkole nie było toalet dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że kwestie przystosowania budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poruszała z miejskim konserwatorem zabytków, jednak były to tylko rozmowy telefoniczne i nie dysponuje korespondencją, w której konserwator odmawiał wprowadzenia w budynku jakichkolwiek zmian likwidujących bariery architektoniczne ze względu na jego zabytkowy charakter.

Gabinet dla specjalistów, pomimo iż nie był specjalnie wyciszony, to jego usytuowanie zapewniało intymność i poufność prowadzonych rozmów. Na drzwiach gabinetu znajdowała się informacja o godzinach pracy pedagoga i psychologa w Szkole oraz o miejscach, w których osoby zainteresowane mogą, poza szkołą, uzyskać profesjonalną pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Według tej informacji pedagog był zatrudniony na 1 etat – 22 godziny tygodniowo, a psycholog na 1 etat dopiero w 2022/2023 kolejne 22 godziny tygodniowo.

Dokumentacja osób korzystających z pomocy psychologa i pedagoga prowadzona była w sposób tradycyjny – ręcznie i przechowywana w zamkniętych szafkach. Specjaliści szkolni posiadali niezbędne testy psychologiczne i pedagogiczne oraz inne pomoce wykorzystywane w diagnozie⁴⁰.

(akta kontroli str. 329-368, 1126-1128, 1131-1145, 1146-1153)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W każdym z analizowanych opinii i orzeczeń (tj. 45 opinii i 11 orzeczeń) w opracowanych przez Szkołę IPET nie określono konkretnej liczby godzin poszczególnych form pomocy (za wyjątkiem zajęć rewalidacyjnych, dla których wskazano 2 godziny) lecz wymiar tej pomocy określono jako *wg potrzeb i/lub w zależności od potrzeb*, co stanowiło naruszenie przepisu § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia MEiN w sprawie warunków kształcenia.

(akta kontroli, str. 1038-1080)

Dyrektor szkoły wyjaśniła, że *Dyrektor określił wymiar godzin poszczególnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zawartych § 6 ust. 2 pkt 1-7, stosownie do § 20 ust. 5 i ust. 6 rozporządzenia (...). Zajęcia zaplanowane są na cały okres uczęszczania do liceum i podlegają corocznej modyfikacji. Opierając się na specyfice pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowanej w liceum, określenie wymiaru godzin „w zależności od potrzeb” w najkorzystniejszy sposób odnosi się do dostosowania form pomocy psychologiczno-pedagogicznej do potrzeb i możliwości ucznia zgodnie z § 2 ust. 1, § 20 ust. 1, § 20 ust. 3. Trudności doświadczane przez*

⁴⁰ Psycholog szkolny wyjaśniła, że profesjonalnym narzędziem diagnozy w szkole jest wywiad i obserwacja, a testy z których korzysta psycholog dostępne są na domenach publicznych online w tym np. test Becka. Ponadto, jak wyjaśniła Psycholog, pedagog i psycholog szkolny, korzystają z książek i materiałów edukacyjnych.

młodzież licealną mają dużą dynamikę, w związku z tym ustalenie systematycznego cyklu spotkań (np. jedna godzina w tygodniu) z uczniem okazuje się niedostosowana do efektywnego udzielania pomocy, nie spełniając warunków zawartych w § 2 ust. 1, § 20 ust. 1, § 20 ust. 3. Przykładem są szeroko rozumiane sytuacje kryzysowe. W pierwszej fazie zazwyczaj konieczna jest intensyfikacja spotkań, np. o charakterze terapeutycznym lub rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, nawet do 4 godzin w ciągu tygodnia, a następnie, po stabilizacji sytuacji lub podjęciu przez ucznia psychoterapii w poradni, liczba spotkań się zmniejsza – np. do 1 spotkania w miesiącu. W III LO specjalista prowadzący zajęcia zawarte w § 6.2. pkt. 1-7 kolejną datę spotkania wyznacza po zakończeniu zajęcia – na podstawie dokonanej diagnozy potrzeb ucznia. Kolejne spotkanie może odbyć się również z inicjatywy ucznia, rodzica, nauczyciela, dyrektora, wychowawcy lub innej osoby, jeżeli zajdzie taka konieczność, w czasie wcześniejszym od ustalonego. Spotkanie było ustalone najpóźniej w ciągu dwóch tygodni w latach szkolnych 2020/2021 oraz 2021/2022, a w roku szkolnym 2022/2023 do tygodnia. Ten sposób planowania daje większą dyspozycyjność specjalistów (§ 20.6) i odpowiada na indywidualne i zmienne potrzeby uczniów. W przypadku cyklicznego ustalania terminów spotkań, często konkretny termin jest zablokowany i osoba, której zaproponowano zajęcia, nie przychodzi (np. z powodu innych obowiązków) lub akurat ma dobre samopoczucie i takiego spotkania nie potrzebuje. W przypadku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (ZKK), szkoła także dostosowuje się do potrzeb ucznia. Ustalanie terminu zajęć ZKK z uczniem odbywa się w terminie do dwóch tygodni po zgłoszeniu się ucznia. Wymiar godzin poszczególnych form udzielania uczniom pomocy pedagogiczno-psychologicznej, według załącznika nr 2 i 3 arkusza organizacji szkoły.

Odnośnie określenia wymiaru godzin w przypadku orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego Dyrektor wyjaśniła, że: Dyrektor określił wymiar godzin poszczególnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zawartych w § 6.2. pkt. 1-7, stosownie do § 21 rozporządzenia. Opierając się na specyfice pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowanej w liceum, określenie wymiaru godzin „w zależności od potrzeb” w najkorzystniejszy sposób odnosi się do dostosowania form pomocy psychologiczno-pedagogicznej do potrzeb i możliwości ucznia zgodnie z § 2. 1. Trudności doświadczane przez młodzież licealną, a szczególnie uczniów objętych kształceniem specjalnym, mają dużą dynamikę wynikającą ze specyfiki rozwoju na poziomie neurobiologicznym, w związku z tym ustalenie systematycznego cyklu spotkań (np. jedna godzina w tygodniu) z uczniem okazuje się niedostosowana do efektywnego udzielania pomocy, nie spełniając warunków zawartych w § 2. 1., (...). W III LO specjalista prowadzący zajęcia zawarte w § 6.2. pkt. 1-7 kolejną datę spotkania wyznacza po zakończeniu zajęcia – na podstawie dokonanej diagnozy potrzeb ucznia. Kolejne spotkanie może odbyć się również z inicjatywy ucznia, rodzica, nauczyciela, dyrektora, wychowawcy lub innej osoby, jeżeli zajdzie taka konieczność, w czasie wcześniejszym od ustalonego. Spotkanie odbywa się najpóźniej w ciągu dwóch tygodni. Ten sposób planowania daje większą dyspozycyjność specjalistów (§ 20.6) i odpowiada na indywidualne i zmienne potrzeby uczniów. Zajęcia zaplanowane są na cały okres obowiązywania orzeczenia - czyli na cały czas edukacji w liceum.

(akta kontroli, str. 975-976)

NIK zauważa, że kwestie poruszane w wyjaśnieniach Dyrektora odwołujące się m.in. do specyfiki pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowanej w liceum, nie zwalniają z obowiązku określenia wymiaru godzin dla wszystkich form tej pomocy.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o określanie w Indywidualnych Programach Edukacyjno-Terapeutycznych wymiaru godzin dla poszczególnych form pomocy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 18 lipca 2023 r.

Kontroler

Jerzy Horodecki

Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....